

Grundlagen och säkerhetspolitiken

Ett och annat har sagts och skrivits om Finland och Nato denna höst. Det mesta har varit tämligen tendentiöst eller uppenbart svartvitt. Ett av de mera skärpta inläggen gjordes nyligen av Vänsterförbundets ordförande Suvi-Anne Siimes, som vill veta socialdemokraternas hållning i Nato-frågan innan hon är beredd att förorda en gemensam presidentkandidat för vänstern.

Siimes har som före detta minister färskare insikter om hur den nya grundlagen fungerar i praktiken. Hon vet att presidenten inte längre kan driva en egen linje i utrikespolitiken, utan i hög grad måste rätta sig efter de åskådningar och prioriteringar som råder inom regeringen. Tarja Halonen uttalade sig reserverat om balternas Nato-iver våren 2001, men tog tillbaka sina ord efter att statsminister Paavo Lipponen betonat att ett Nato-anslutet Baltikum skulle öka stabiliteten i hela Östersjöregionen.

Den nya grundlagen är i detta avseende en halvmesyra. Bäst vore det att ta steget fullt ut och omvandla presidentämbetet till en uteslutande ceremoniell institution. En jämförelse mellan Finland och Sverige är belysande här. I Sverige vet man att statsministerns ord gäller i utrikespolitiken. I Finland tvingas man kombinera presidentens utsagor med stats-, utrikes- och försvarsministrarnas ofta nog så motstridiga formuleringar för att överhuvudtaget få någon klarhet i saken.

Massmediernas försök att hänga med i denna retoriska karusell har inte varit speciellt framgångsrika. Medierna känner starkt av suget från folket som vill ha klara besked och välkomnar därför avdankade presidenters tvära inlägg i debatten. Följden är att man lätt glömmer att det finns många vägande skäl till att beslutsfattarna tvingas vara korthuggna och vaga i sina säkerhetspolitiska uttalanden. En orsak är som sagt vår nuvarande konstitution, som skapar oreda i den officiella linjedragningen.

Därtill kommer ett antal klassiska skäl, som alla hänger samman med att ansvarsfull säkerhetspolitik bedrivs för att medborgarnas trygghet och statens fortlevnad ska kunna garanteras. För att lyckas med detta kan statsledningen inte låsa sig fast vid en viss doktrin. Det gäller att ständigt följa med vad som sker i stormaktspolitiken och rätta Finlands linje därefter. En sådan vaksamhet förutsätter att statsledningen kontinuerligt tar del av försvarsmaktens och underrättelsetjänsternas information, som av uppenbara skäl inte kan offentliggöras.

I den nu så aktuella Nato-frågan handlar det uppenbarligen om att vår statsledning under rådande förhållande i det tysta försöker följa den svenska säkerhetspolitiska modellen från kalla kriget. Förenta staterna gav i det tysta Sverige säkerhetsgarantier, även om Sverige formellt bedrev en alliansfri neutralitetspolitik och i många internationella frågor odlade en antiamerikansk retorik. Allt tyder på att arrangemanget alltjämt är i kraft, vilket gör att Sverige inte har något militärt behov att ansluta sig till Nato.

Varför passar då inte ett sådant dubbelspel som en permanent lösning också för Finland? Ja, varför inte, men frågan är om detta verkligen är ett ansvarsfullt sätt att stärka den kollektiva säkerheten i Europa. Därför får man lov att hoppas att vår statsledning har som långsiktig målsättning att Finlands anslutning till Nato sker i jämn takt med EU:s politiska integration, som trots de nu så akuta problemen torde fortsätta – sakta men säkert.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 5.12.2003